

Některé otázky ochrany velitelského stanoviště vševojskové armády proti zbraním hromadného ničení

Major František Franzl

Na základě zkušeností ze cvičení chci popsat možnou organizaci a provádění chemického zabezpečení na štábu vševojskové armády v útočné operaci.

Na tomto velitelském stanovišti jsou zpracovávány základní dokumenty operace pro velení a řízení vojsk.

Je proto nutné již při rekognoskaci místa pro VS armády přihlížet k tomu, aby příslušníci oddělení a pomocné jednotky mohli využívat ochranných hodnot terénu, stávajících staveb, úkrytů a zařízení k ochraně proti zbraním hromadného ničení.

Úkolem chemické a ženijní průzkumné hlídky, začleněné do rekognoskační skupiny, je provádět radiační a chemický průzkum, zjistit radiační, chemickou (biologickou) situaci v prostoru plánovaného VS a průzkum komunikací, mostů, jejich úprav apod. (ženijní průzkum). Je vhodné, aby velitel rekognoskační skupiny měl k dispozici vrtulníky a vzal s sebou chemickou a ženijní průzkumnou hlídku.

Na ocenění prostoru z hlediska ochrany proti ZHN a návrzích na úpravu, mají se především podílet — příslušník chemického oddělení a ženijního oddělení štábu armády, kteří jednak využívají výsledku průzkumu a jednak sami hodnotí rekonstruovaný prostor.

Důstojník chemického oddělení se musí zaměřit na:

- ocenění ochranných hodnot terénu v místě plánovaného rozvinutí VS,

- stanoviště chemických pozorovacích hlídek a dozimetrické hlídky,

- místa pro povětrnostní průzkum (místa, kde se mohou zdržovat výpary BOL po delší dobu),

- možnosti využití vodních zdrojů (potoků, rybníků apod.) k hygienické čistě a speciální čistě vozidel a ostatní techniky.

Důstojník ženijního oddělení štábu armády se zaměří na:

- možnou úpravu komunikací — mostků, propustí apod. v prostoru VS s důrazem na rychlý výjezd a vjezd,

- možné budování úkrytů pro osoby a techniku pomocí trhavin a strojů a jejich vybavení filtračně ventilačním zařízením,

- možnost čerpání dřeva pro překrytí pohotovostních úkrytů, zákopů a okopů,

- opatření maskovacích prací.

Je nutné, aby uvedení důstojníci si připravili návrhy pro své náčelníky do přícho-
du rekognoskační skupiny.

Po příchodu rekognoskační skupiny (části, která řeší rozmístění štábu armády) plní své normální povinnosti.

Po rozvinutí pracoviště a ohlášení dosažení pohotovosti v novém prostoru, organizuje chemické oddělení štábu armády (mimo jiné úkoly), v součinnosti se správcem štábu a velitelem jednotky chemické ochrany, opatření k ochraně štábu, která spočívají:

- v aktivaci chemických průzkumných a pozorovacích hlídek (2—3) a dozimetrické hlídky,

- aktivaci povětrnostního průzkumu s důrazem na zjištění převládajících (místních) směrů přízemního větru a míst, kde se mohou zdržovat delší dobu výpary bojových otravných látek,

- které úkryty (jsou-li budovány) vybavit filtračně ventilačním zařízením s důrazem na pracovní úkryt velitele, operačního oddělení a ostatních oddělení (pracovišť),

- rekognoskaci prostorů, kde by bylo možno rozvinout místo speciální čistoty ve prospěch štábu a pomocných jednotek (určený příslušník oddělení s velitelem chemické jednotky, určené k zabezpečení štábu armády).

K rychlému zjištění parametrů jaderných úderů použitých nepřítelem do prostoru VS armády nebo těch úderů, které mohou ohrozit VS radioaktivním oblakem (vzhledem ke směru výškového větru), je třeba včas aktivovat vojenskou radiační hláskovací síť (RHS). K zabezpečení prostoru VS je nutno z armádních prostředků vyčlenit nejméně 2—3 radiační pozorovací hlídky, vybavené přístroji a pomůckami k určování parametrů jaderných výbuchů.

Tyto hlídky jsou začleněny do vojskové radiační hlášené sítě, ovšem předávají zprávy přímo na VS armády pro radiační skupinu chemického oddělení štábu armády.

Radiační pozorovací hlídky (jsou to chemická průzkumná družstva jednotky chemické ochrany, určené k zabezpečení VS armády) po zjištění a předání parametrů jaderných úderů provádí radiační průzkum v nařízených prostorech a hlásí radiační situaci na VS.

Směry činnosti hlídek jsou určeny tak, aby pokryly celý prostor VS.

K rychlému zjištění radiační situace v prostoru VS (20–25 km²) je vhodné použít vzdušného průzkumu. K tomu je možno použít vrtulníků určených ke vzdušnému radiačnímu průzkumu (armáda má v současné době k dispozici 4 a svazek 2 vrtulníky), které jsou umístěny v bezpečné vzdálenosti od VS (zpravidla 2 vrtulníky na VS, jeden u PVS a jeden u TVS).

Je-li po pozemních jaderných úderech nebezpečí zamoření prostoru velitelského stanoviště radioaktivními látkami, informuje se sít chemických pozorovacích hlídek k ochraně štábu a pomocných jednotek o tomto nebezpečí. Podle situace může dojít k přemístění velitelského stanoviště nebo zůstává na místě. Záleží na tom, jak vysoký stupeň radiace je očekáván a zda jsou vybudovány úkryty, zaručující práci štábu v zamořeném prostoru.

Poněvadž může být prostor velitelského stanoviště zamořen jak radioaktivními, tak otravnými (biologickými) látkami, je nutno vždy připravit jeden až dva záložní prostory pro velitelské stanoviště. V jednom takovém prostoru může být umístěno záložní velitelské stanoviště (ZVS), bude-li se vzhledem k operační situaci rozvíjet.

Vzhledem k tomu, že prostor velitelského stanoviště může být zamořen (radioaktivními látkami, bojovými otravnými látkami, bojovými biologickými prostředky), je třeba cvičit svinování velitelského stanoviště (a to na všech stupních) v zamořeném prostoru.

Aby svinutí pracoviště oddělení probíhalo organizovaně a rychle, je třeba pověřit jednoho důstojníka oddělení vypracováním metodiky (na základě konkrétních podmínek, tj. počtu osob, vozidel, přístřešků a ostatního materiálu) svinování (i rozvinování) pracoviště. Tento pak řídí práce spojené se svinutím (rozvinutím) pracoviště, vede v patrnosti odmořovací soupravy, které má oddělení k dispozici (UOS, AOS, RDP, ADK apod.), kontroluje jejich stav a vyžaduje včas jejich znovunaplnění, do-

plnění nebo výměny. V případě svinování pracoviště v prostoru zamořeném bojovými otravnými látkami, řídí odmořovací vozidlo, na které může být zamořený materiál uložen. Řídí také částečnou hygienickou očistu osob a jejich nástup na vozidla, zařazení vozidel oddělení do proudu a pořadí odmoření osob, materiálu a vozidel po vyjetí ze zamořeného prostoru, vlastními prostředky nebo na místě speciální čistoty, rozvinutého ve prospěch štábu.

Jen tak totiž lze zaručit, že štáb (jednotlivá oddělení) vyjedou ze zamořeného prostoru beze ztrát.

Vždy půjde o to nezamořit neopatrnou manipulací materiál umístěný pod přístřešky, v úkrytech, na vozidlech apod., aby byl po vyjetí ze zamořeného prostoru použitelný bez prostředků ochrany jednotlivce, zvláště ochranných masek.

Stejnou péči nutno věnovat svinování pracoviště v prostoru zamořeném radioaktivními látkami.

Zásobu prostředků protichemické ochrany jednotlivce pro štáb je nutné mít u pomocných jednotek, včetně zásoby výstroje a prádla k výměně za zamořené, které nelze odmořit (dezaktivovat, dezinfikovat) v dostatečné míře prostředky jednotlivce.

Podle celkové radiační, chemické a operační situace nařizuje velitel (náčelník štábu) na návrh náčelníka chemického vojska nošení prostředků protichemické ochrany jednotlivce.

Mohou být situace, kdy na odděleních je povoleno pracovat bez ochranné masky, protichemických přezůvek a rukavic v pochodové poloze. Ovšem i tehdy je nutné mít tyto prostředky na dosah. Je vhodné umisťovat ochranné masky a ostatní prostředky (mimo dozorcího důstojníka oddělení) na jednom místě, viditelně označené čísly. Příslušníci oddělení okamžitě po vyhlášení signálu si ochranné prostředky vyzvednou.

Všichni důstojníci dozorcí služby mají s sebou všechny prostředky ochrany jednotlivce včetně IPB a obvazového balíčku.

K zabezpečení včasného a správného použití všech prostředků protichemické ochrany jednotlivce je třeba provádět trenýrovky a to po odděleních. Vedením pověřit důstojníka instruovaného na chemickém oddělení.

Stejně je nutné procvičovat činnost příslušníků štábu při vyhlášení stále platných signálů i s nasazováním prostředků protichemické ochrany jednotlivce. V neposlední řadě je třeba procvičovat činnost štábu v polních podmínkách s dlouhodobým no-

šením ochranných prostředků (včetně s přesunem do záložního prostoru), neboť jen tak lze vycvičit štáby v dokonalém provádění úkolů i v zamořených prostorech. Je třeba počítat i s tím, že velitelské stanoviště bude muset zůstat nebo dokonce se přesunout do prostoru s nižší úrovní radiace (např. do 5 r/hod. a nižší), neboť nezamořený prostor pro VS nebude k dispozici.

Pokud jde o dozimetrickou kontrolu osob, vozidel a materiálu na velitelském stanovišti, musí být zabezpečena stálými dozimetrickými hlídkami (2–3) vyčleněnými z počtu sil a prostředků chemické jednotky, zabezpečující štáb armády (organická nebo přidělená).

Dozimetrickou hlídku umístíme tak, aby při výjezdu příslušníků štábu k vojskům mohla těmto vydat osobní tužkové dozimetry.

Každému oddělení přidělíme určitý počet osobních dozimetrů — podle čísel. Hlídka nemá seznam oddělení (nebo jmenový seznam), aby nedošlo k prozrazení stavu.

Příslušníci štábu, kteří opouštějí prostor velitelského stanoviště, vyžadají si tužkový osobní dozimetr (podle čísel přidělených jejich oddělení), který odevzdají po návratu k vyhodnocení.

Každý důstojník štábu armády, který opouští VS, musí mít záznamník o ozáření, do kterého zapíše hlídku (po vyhodnocení dozimetru) dávku v rentgenech, kterou obdržel při plnění úkolu mimo VS.

Důstojník ve službě na oddělení dává osobní dozimetr vyhodnotit před skončením služby, hlídka mu poznamená případnou dávku ozáření (v případě, že štáb dočasně plní úkol v zamořeném prostoru) a vydá nový dozimetr, který tento odevzdá svému nástupci. Všem příslušníkům oddělení, kteří setrvávají na velitelském stanovišti, zapíše dávku ozáření důstojník ve službě do záznamníku a dále do přehledu oddělení.

Je vhodné, aby pro příslušníky štábu byly vydávány osobní dozimetry s možností odečítání.

Jednotlivá oddělení hlásí pak dávky ozáření osob na oddělení (pracovišti) chemickému oddělení štábu armády, kde uváží zvlášť počet osob, které dostali jednorázově (nebo během dne) dávku 50 r a během 10 dnů dávku 100 r.

Náčelník chemického vojska předkládá přehled veliteli armády (zástupci, náčelníku štábu) spolu s příslušníkem zdravotnické služby — s návrhem na opatření.

Stejná opatření je nutno provádět u pomocných jednotek a složek, působících přímo na velitelském stanovišti.

Mimo to má u sebe každý voják chemický dozimetr, který je vyhodnocován v určitých časových intervalech (podle návrhu NCHV) nebo na zdravotnických etapách v případě, že příslušník štábu armády byl vzhledem k zranění, odsunut zdravotnickou službou.

Při dočasném odvelení nebo přemístění a odsunutí (v případě zranění) je nutno odesílat s příslušníky štábu i záznamník o ozáření.

Zjistí-li dozimetrická hlídka dávku záření po vyhodnocení osobních dozimetrů, provádí rovněž kontrolu stupně zamoření osob, vozidel (techniky) přijíždějících nebo vracejících se na velitelské stanoviště.

V případě, že stupeň zamoření převyšuje povolenou normu, odesílá osoby s vozidly s materiálem na dezaktivací plochu (rozvinutou silami a prostředky chemické jednotky zabezpečující velitelské stanoviště armády), kde je provedena dezaktivace.

V případě, že je zamořeno velitelské stanoviště armády, přesunuje se do nezamořeného prostoru a není-li to možné (dočasně), neprovádí kontrolu stupně zamoření, nýbrž jen kontrolu dávek ozáření osob. K tomu je ovšem nutno vybudovat pro hlídku úkryt, který nesmí být zevnitř zamořen.

Článek byl napsán na základě zkušeností z posledních cvičení. Je vodítkem pro štáby armád, popřípadě svazků (útvárů).

Poněvadž uvedená problematika nebyla dosud rozpracována, je nutno na základě místních podmínek řešit jednotlivá uvedená opatření v souladu s nimi.

Cílem článku je nejenom dát podklady pro řešení ochrany štábů, ale vyvolat diskusi k navrhovaným opatřením a tím pomoci splnit jeden z úkolů soudruha ministra národní obrany na rok 1962.